

Quickscan flora en fauna en aanvullend onderzoek vleermuizen en Gierzwaluw Griftdijk, Nijmegen

Concept

Oktober 2017
P17-122/W1383
Auteur: A. Paulusse

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
nwcadvies@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Quicksan flora en fauna en aanvullend onderzoek vleermuizen en Gierzwaluw Griftdijk, Nijmegen

Concept

Quickscan flora en fauna en aanvullend onderzoek vleermuizen en Gierzwaluw Griftdijk, Nijmegen -Concept-

Opdrachtgever: Buro Waalbrug

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Tamar Braaksma, Manuela Dubbeldam, Rob Haan, Vivian Maas, Anne Paulusse, Sanne Westbroek

Samenstelling: Anne Paulusse

Foto's: Anne Paulusse

Quickscan flora en fauna en aanvullend onderzoek vleermuizen en Gierzwaluw Griftdijk, Nijmegen [Samenst.: Paulusse, A.] [Foto's: Woerdenbag, K.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: quickscan flora en fauna, aanvullend onderzoek, Wet natuurbescherming, Griftdijk, Nijmegen

W1383/P17-122

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, oktober 2017

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	9
3 Wettelijk kader	13
4 Methode	17
5 Resultaten	21
6 Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	27

Referenties

Bijlagen

- Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming
- Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Gelderland
- Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen
- Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

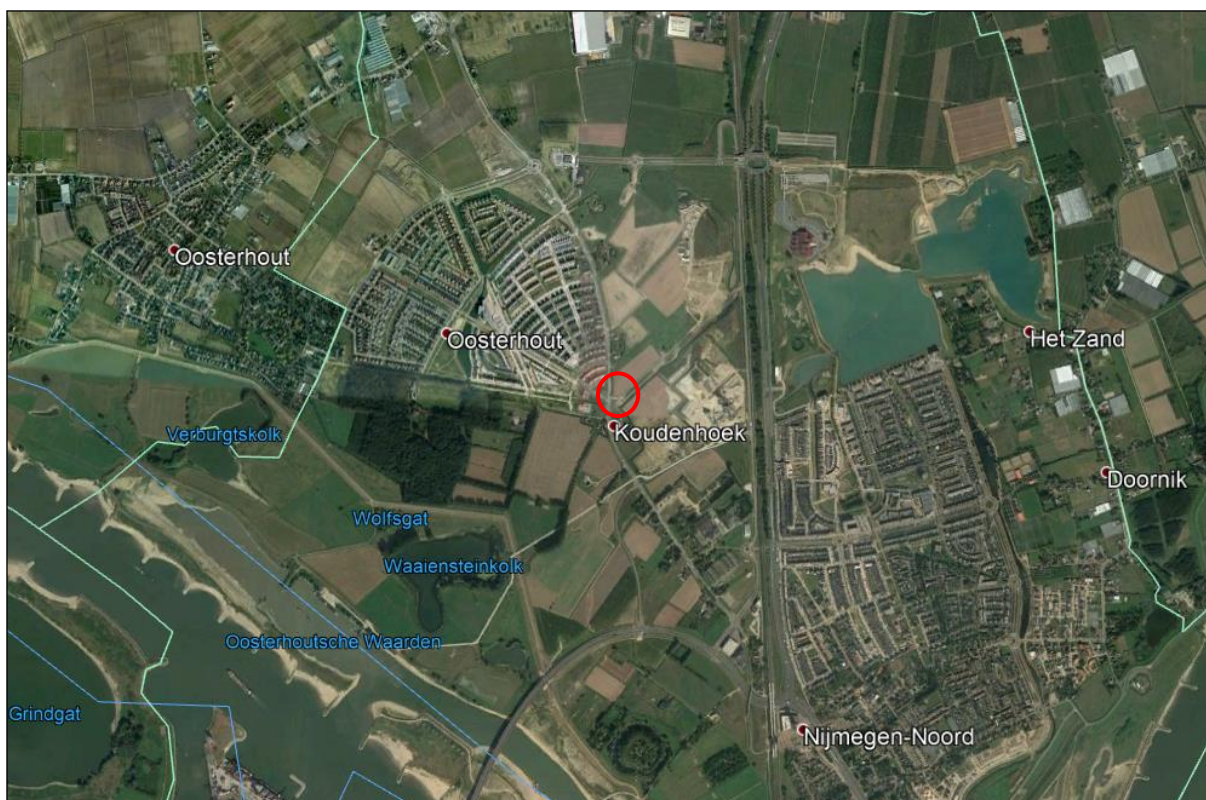
Soort(groep)	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Geen	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: Lichtverstoring voorkomen door werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uit te voeren en verlichting alleen daar richten waar het noodzakelijk is
Vogels met vaste verblijfplaats	Aantasting vaste rustplaats Kerkuil	-Positieve afwijzing aanvragen Kerkuil, mitigerende maatregelen nemen -Zorgplicht. Bijvoorbeeld werken buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli)
Overige vogels	Mogelijk verstoring overige broedvogels	Zorgplicht, werken buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli)
Grondgebonden zoogdieren	Geen	Zorgplicht. Bijvoorbeeld: - Werken buiten kwetsbare perioden (voortplantingsperiode en winterrust) - Grondgebonden zoogdieren de gelegenheid geven om te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden - Oeverkanten niet betreden/berijden
Vaatplanten	Geen	Zorgplicht.

1. Inleiding

Er bestaan plannen om aan de Griftdijk 62 in Nijmegen een woning met aangrenzende schuur te verbouwen tot kinderdagverblijf. Voor zover bekend, is er geen sprake van het dempen of anderszins aantasten van oppervlaktewater en zal de vrijstaande schuur die ook in het plangebied aanwezig is niet verbouwd worden.

Voor dergelijke plannen en ruimtelijke ingrepen dient, in het kader van de Wet natuurbescherming, onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Buro Waalbrug heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna en aanvullend onderzoek naar vleermuizen en de Gierzwaluw op de locatie aan de Griftdijk in Nijmegen en voor advisering omtrent de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving

bron: Google Earth, 2017

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlijnd)

bron: Google Earth, 2017

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Het plangebied ligt aan de Griftdijk 62 in Nijmegen (provincie Gelderland) (figuur 1 en 2 op de vorige pagina). Inmiddels bevindt zich ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied een complete woonwijk (figuur 3).

Figuur 3: Begrenzing plangebied (rood omlijnd) en nu aanwezige woonwijk (geel omlijnd)

Bron: Google Earth, 2017

Het plangebied wordt in het westen begrensd door de Griftdijk en in het noorden door een perceel met grasland en bomen. In het (noord)oosten en zuiden wordt het plangebied omgeven door een woonwijk.

Het plangebied bestaat uit een woning met een aangrenzende open kapschuur. Ook is een vrijstaande open kapschuur, een tuin en een klein schuurtje aanwezig. Voor een impressie van het plangebied zie foto's 1 t/m 6 op de volgende pagina.

Foto 1: Woning met aangrenzende open kapschuur en vrijstaande open kapschuur (links) binnen het plangebied

Foto 2: Woning met aangrenzende schuur binnen het plangebied

Foto 3: De vrijstaande open kapschuur

Foto 4: Kerkuilkast in de vrijstaande open kapschuur

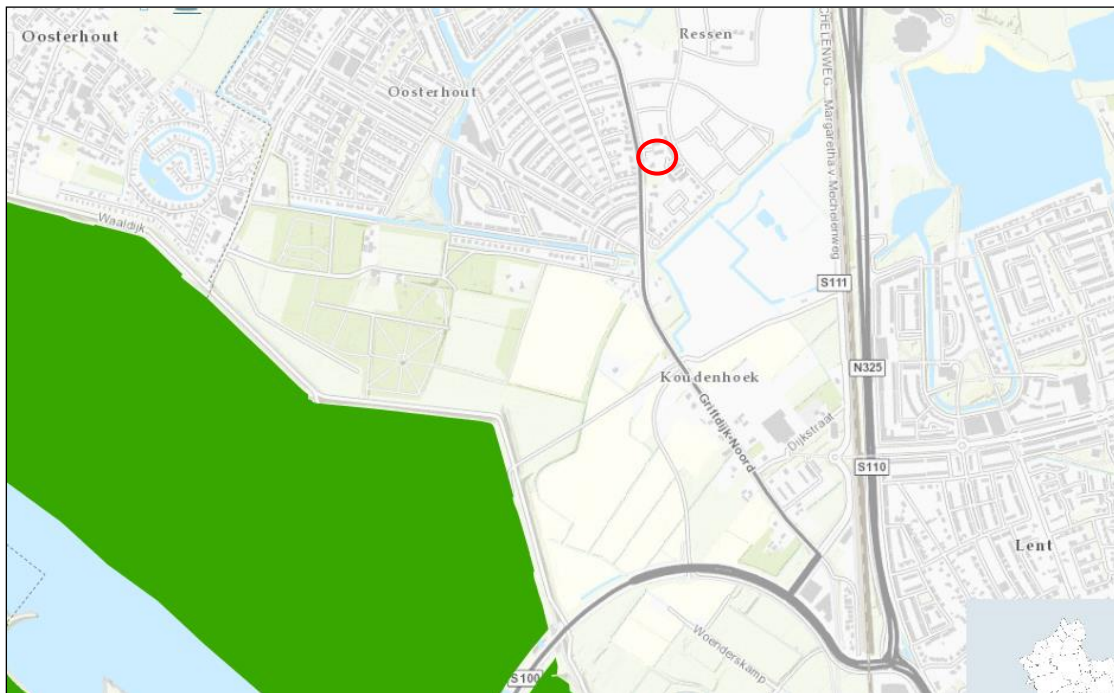
Foto 5: Open raam in open kapschuur aangrenzend aan de woning

Foto 6: Ruimte achter de vrijstaande schuur

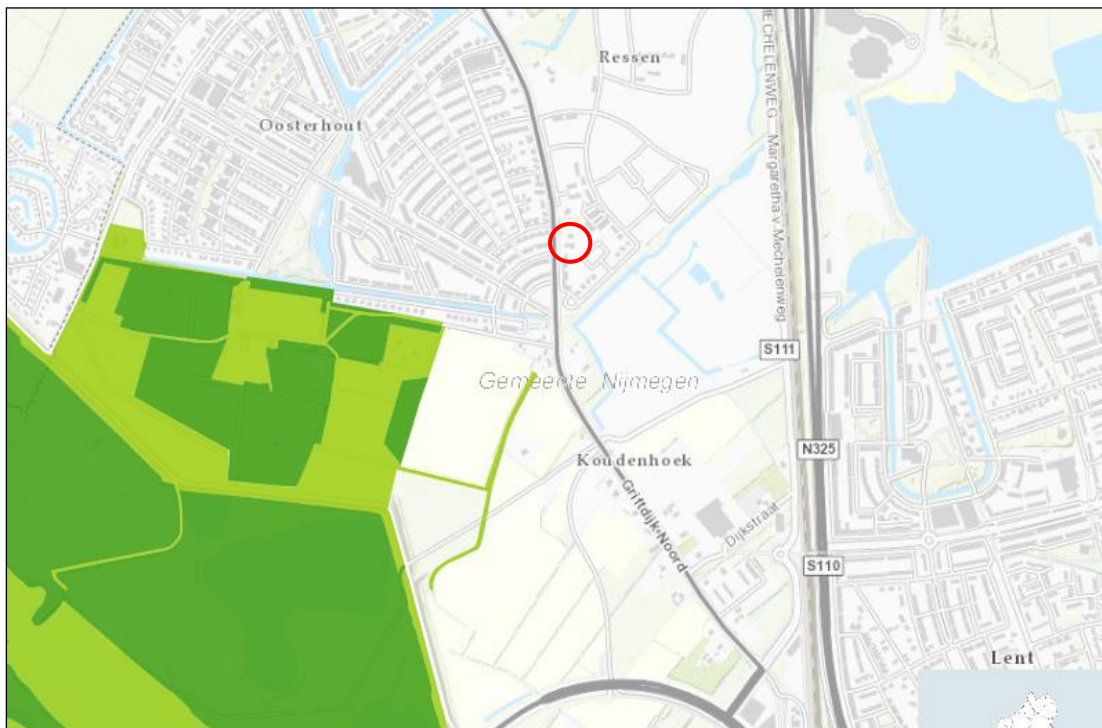
Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op ongeveer 800 meter afstand van Natura 2000-gebied “Rijntakken” dat onder bescherming van de Wet natuurbescherming valt (figuur 4). Vanwege de kleinschaligheid van de werkzaamheden en de aanwezigheid van woonwijken en wegen tussen het plangebied en het beschermde natuurgebied die een geluidsbeperkende werking hebben, zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op habitattypen en doelsoorten die in het kader van de Wet natuurbescherming aangewezen zijn voor dit gebied. Om deze redenen is een habitattoets of passende beoordeling niet nodig. Bij een verwachte toename in stikstofdepositie (onder andere als gevolg van een toename in verkeersgeneratie) is wel toetsing in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) nodig. Een dergelijke toetsing is niet opgenomen in voorliggende rapportage.

*Figuur 4: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natura 2000-gebied “Rijntakken” (groen gearceerd)
Bron: Provincie Gelderland, 2017*

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (figuur 5 op de volgende pagina). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN verloren gaat, is er geen toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Figuur 5: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natuurnetwerk Nederland (groen gearceerd)

Bron: Provincie Gelderland, 2017

Voorgenomen plannen

Er bestaan plannen om aan de Griftdijk 62 in Nijmegen een kinderopvang en kinderdagverblijf te realiseren. Hiervoor zijn verbouwingen nodig aan het dak en buitenmuren van de aangrenzende openkapschuur en binnenin de woning zullen kleinschalige werkzaamheden plaats gaan vinden.

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval gaat het alleen om bescherming van soorten

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies hebben het recht om af te wijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstellingen te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1. Een overzicht van de vrijgestelde soorten van de provincie Gelderland is te vinden in bijlage 2.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer er minimaal één verbodsbepaling uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden wordt door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin-
dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uit-
gevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde
plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te
voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toe-
passing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een der-
gelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor overtreding
van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het
niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtre-
ding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De onthef-
fing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan
het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht
uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige
gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moe-
ten worden.

4. Methode

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft het NWC in het plangebied een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Tijdens de quickscan is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en beschermde grondgebonden zoogdieren en vaatplanten. Overige soortgroepen zijn buiten beschouwing gelaten omdat aanwezigheid daarvan, op basis van habitateisen, verspreidingsgegevens en kenmerken van het plangebied, op voorhand uitgesloten kon worden. Beschermde vissen en watergebonden ongewervelden komen niet voor in het plangebied, omdat er geen oppervlaktewater aanwezig is. Beschermde amfibieën en reptielen komen niet voor in de omgeving van Nijmegen of in de biotopen waar het plangebied uit bestaat, waardoor aanwezigheid van beschermde soorten uit deze soortgroepen uitgesloten kan worden. Het plangebied vormt daarnaast geen geschikt leefgebied voor zwaardere beschermde dagvlinders omdat de bodem te voedselrijk zal zijn om als biotoop voor de waardplanten van deze vlindersoorten te kunnen dienen. Bovendien komen de meeste beschermde vlindersoorten op slechts een aantal locaties in Nederland voor (voornamelijk natuurgebieden). Om deze reden is ook deze soortgroep buiten beschouwing van de quickscan gelaten.

Het veldbezoek voor de quickscan is op 20 juni 2017 uitgevoerd. De temperatuur op deze dag bedroeg ongeveer 20 graden Celsius, het was droog en zonnig en de windkracht bedroeg 2 Bft. Deze gegevens zijn door de waarnemers in het veld opgenomen of ingeschat.

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 3). Hierbij is beoordeeld in hoeverre de bomen en bebouwing binnen het plangebied geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er is onder andere gelet op het type bouw materiaal en de aanwezigheid van spouwganen en andere openingen in de bebouwing waardoor vleermuizen geschikte ruimtes, zoals de spouw, kunnen bereiken. De aanwezige bomen zijn beoordeeld op geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen, waarbij gelet is op de aanwezigheid van holtes en spleten. Ook is gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen, zoals afgebeten vlindervleugels en keuteltjes. Daarnaast is tijdens het veldbezoek beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied belangrijke vliegroutes en/of foerageergebied aanwezig zijn.

Aanvullend is onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd omdat het woonhuis geschikt werd bevonden als een verblijfplaats. Het aanvullende onderzoek naar vleermuizen op de locatie aan Griftdijk in Nijmegen is geheel volgens het vleermuisprotocol van maart

2017 uitgevoerd: twee inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei - half juli) plaatsgevonden en ook in de zomer/paar-periode (half augustus - begin oktober) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden. De bebouwing aan de Griftdijk is niet geschikt als massawinterverblijfplaats, vanwege de afwezigheid van een goed bereikbare spouwmuur in de woning. Daarnaast zijn massawinterverblijfplaatsen vaak aanwezig in grotere gebouwen, zoals scholen. Er waren dus geen extra inventarisaties nodig voor middernacht zwermen.

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd op 20 juni, 12 juli, 17 augustus en 13 september 2017. Tabel 1 geeft een overzicht van de weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, bewolking en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen, de start- en eindtijden van de vleermuisinventarisaties, de tijd van zonsondergang/zonsopkomst (ZO) en het aantal waarnemers per veldbezoek. De gegevens van de weersomstandigheden zijn gemeten of ingeschat door medewerkers in het veld.

Drie van de vier vleermuisinventarisaties zijn in de avond en nacht uitgevoerd door twee personen. Eén inventarisatie is in de ochtend uitgevoerd met drie personen. De personen stonden zodanig opgesteld dat zoveel mogelijk zijden van de bebouwing in de gaten gehouden konden worden.

Tabel 1: Overzicht van de weeromstandigheden, de start- en eindtijden, zonsondergang/zonsopkomst en het aantal waarnemers per veldbezoek voor de vleermuisinventarisaties

Datum (2017)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windkracht (Bft)	Bewolking (0-8)	Start	Eind	ZO*	Waarnemers
20-06	20	0.0	2	1	20:05	00:05	22:04	2
12-07	16	26.8**	0	8	03:15	05:15	05:33	3
17-08	19	0.0	2	1	20:50	23:50	21:00	2
13-09	12,5	9.0**	4	8	20:00	23:00	19:57	2

*ZO= zonsondergang/zonsopkomst

** Tijdens de inventarisatie was het droog (bron: KNMI.nl, 2017)

Er is vooral gelet op uitvliegende en invliegende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang/zonsopkomst actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang of zonsopkomst wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen en rond zonsopkomst vanuit hun foerageergebieden weer terugkomen naar hun verblijfplaats. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object (in dit geval gebouwen) worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in (de buurt van) het object een verblijfplaats hebben. In de kraamperiode is daarnaast een ochtendinventarisatie

uitgevoerd, waarbij is gelet op invliegende dieren en zwermgedrag van vleermuizen. Als vleermuizen 's ochtends terugkeren naar hun verblijfplaats vliegen ze niet direct naar binnen, maar maken eerst een aantal proeflandingen bij de opening. Deze proeflandingen zijn tijdens een ochtendbezoek goed waar te nemen en geven een goede indicatie van de locatie van een eventuele verblijfplaats. Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder werfroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedrag kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats. Tijdens de vier veldbezoeken is gebruikgemaakt van batdetectors (type Pettersson D-200 en 240x). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 4). Voorbeelden van vogels die vaste verblijfplaatsen hebben, zijn de Huismus (*Passer domesticus*), de Gierzwaluw (*Apus apus*), de Steenuil (*Athene noctua*), de Kerkuil (*Tyto alba*), de Bui-zerd (*Buteo buteo*) en de Sperwer (*Accipiter nisus*). Tijdens de quickscan op 20 juni 2017 is het plange-bied daarom onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich mee kunnen brengen. Hierbij is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc.), nesten (o.a. horsten en oude kraaiennesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Aanvullend heeft onderzoek naar de Gierzwaluw plaatsgevonden omdat tijdens de quickscan bleek dat het woonhuis binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor deze soort. Hiertoe is gezocht naar individuen en sporen van de soort (nesten, veren, uitwerpselen en dergelijke). Daarnaast zijn volgens de methode uit de soortenstandaard van de Gierzwaluw van RVO (2014) en het kennisdocument van de Gierzwaluw van BIJ12 (2017) inventarisaties naar deze soort uitgevoerd.

Voor de Gierzwaluw geldt dat er drie veldbezoeken uitgevoerd dienden te worden in de periode 15 mei tot en met 15 juli met een tussenperiode van minimaal tien dagen, bij voorkeur tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang. Tijdens de inventarisaties is gelet op laagvliegende, luidruchtige dieren, die vluchten maken op dakgoot- nok- en huishoogte en op het bezoek aan een waarschijnlijke nestplaats door invliegende exemplaren.

De veldbezoeken voor de Gierzwaluw zijn uitgevoerd op 20 juni, 28 juni en 10 juli 2017, door twee personen. Tabel 2 geeft een overzicht van de weersomstandigheden op de dagen van de veldbezoeken, de start- en eindtijden van de gierzwaluw-inventarisaties, de tijd van zonsondergang (ZO) en het aantal waarnemers per veldbezoek. Tijdens de vleermuisinventarisatie op 20 juni is ook gelet op de Gierzwaluw.

Tabel 2: Overzicht van de weersomstandigheden, de start- en eindtijden, zonsondergang en het aantal waarnemers per veldbezoek voor de Gierzwaluw

Datum (2017)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windkracht (Bft)	Bewolking (0-8)	Start	Eind	ZO*	Waarnemers
20-06	20	0.0	2	1	20:05	00:05	22.04	2
28-06	17	3.1**	1	8	20:00	22:00	21:59	2
10-07	19	0.1**	2	8	19:50	21:50	21:53	2

*ZO= zonsondergang

** Tijdens de inventarisatie was het droog (bron: KNMI.nl, 2017)

Grondgebonden zoogdieren

Volgens gegevens van de Zoogdierverseniging komt de beschermde Steenmarter (*Martes foina*) voor in de omgeving van het plangebied. Om deze reden is tijdens het veldbezoek beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is voor deze soort. Ook is gezocht naar sporen (uitwerpselen, pootafdrukken, prooiresten en dergelijke) waaruit de aanwezigheid van deze soort blijkt.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zouden beschermde vaatplanten voor kunnen komen. Tijdens de quickscan is daarom op de aanwezigheid van en geschiktheid van het gebied voor deze soorten gelet. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de plannen voor beschermde vaatplanten bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek voor de quickscan werd duidelijk dat het woonhuis geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Dit vanwege aanwezigheid van geschikte spleten in de muren van de woning en geschikte ruimtes onder dakpannen (foto 7 en foto 8).

Foto 7: Spleten in de woning binnen het plangebied

Foto 8: Ruimtes tussen de dakpannen geschikt voor vleermuizen

Verder zijn de schuren niet geschikt als vaste verblijfplaats vanwege het materiaal waarvan deze ruimtes gemaakt zijn, zoals golfplatendaken en enkele wanden en omdat één zijde van beide schuren open is. Dit zorgt voor grote schommelingen in temperatuur wat ongeschikt is voor vleermuizen. Geen van de bomen binnen het plangebied beschikt over holtes of spleten die geschikt zijn als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen kan daarom met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Binnen of op de grenzen van het plangebied is geen belangrijke vliegroute voor vleermuizen aanwezig. Dit omdat geen aaneengesloten, lange lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, aanwezig zijn. Vleermuizen zullen wel gebruik maken van het plangebied als foerageergebied.

Er zijn tijdens het aanvullende onderzoek geen aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat de woning aan de Griftdijk dienst doet als vaste verblijfplaats: er werden slechts enkele foeragerende Gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) en één Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) waargenomen. Op 20 juni 2017 zijn geen vleermuizen waargenomen. Op 12 juli is één Gewone dwergvleermuis foeragerend in het westen van het plangebied waargenomen. Op 17 augustus is de foeragerende Gewone grootoorvleermuis ook in het westen van het plangebied waargenomen, foeragerend rondom de westelijke zijde van de woning en in de tuin. Op 13 september zijn twee Gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen in het westen (in de tuin)

van het plangebied en tussen de woning en vrijstaande schuur van het plangebied (tabel 3).

Tabel 3: Overzicht van waargenomen vleermuizen in het plangebied

Datum	Soorten	Waargenomen aantallen en gedrag
20-06-2017	-	-
12-07-2017	Gewone dwergvleermuis	1 individu, foeragerend in westen van plangebied en sociale geluiden
17-08-2017	Gewone grootoorvleermuis	1 individu, foeragerend rondom de westelijke zijde van de woning en in de tuin
13-09-2017	Gewone dwergvleermuis	2 individuen, foeragerend en passerend tussen woning en vrijstaande schuur en in westen van plangebied

Gedurende het veldbezoek op 12 juli 2017 zijn eenmalig sociale geluiden gehoord van de Gewone dwergvleermuis. Omdat de bron van deze geluiden zich niet op één centraal punt bevond, omdat er geen in- en uitvliegende dieren zijn waargenomen en omdat over het geheel genomen erg weinig activiteit van vleermuizen is waargenomen, kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen in het plangebied uitgesloten worden.

Vogels met vaste verblijfplaats

Hieronder wordt voor de vogelsoorten Kerkuil, Huismus en Gierzwaluw de geschiktheid van het plangebied en de aanwezigheid van de soort in het plangebied besproken.

Kerkuil

Tijdens het veldbezoek van 20 juni 2017 zijn vaste verblijfplaatsen van de Kerkuil ontdekt. Het betreft een nest met jongen in de nestkast in de vrijstaande open kapschuur (foto 9 op de volgende pagina) en een rustplaats in de open kapschuur aangrenzend aan de woning (figuur 6 op de volgende pagina). In beide schuren zijn braakballen en krijtsporen gevonden (foto 10 op de volgende pagina). In de aangrenzende schuur is een open raam aanwezig waaronder ook krijtstrepen zijn waargenomen (foto 11 op de volgende pagina). Deze sporen wijzen op een vaste rustplaats in deze schuur. Tijdens het veldbezoek werd de bedelroep van jonge kerkuilen gehoord in de nestkast. Hieruit bleek dat de vrijstaande schuur gebruikt wordt als voortplantingsplaats.

Tijdens de eerste inventarisatie van het aanvullende vleermuisonderzoek op 20 juni werd ook een Kerkuil gezien. Daarbij vloog de Kerkuil over het plangebied vanaf het zuiden, om de vrijstaande schuur heen. Tijdens de tweede vleermuisinventarisatie op 12 juli werd een Kerkuil waargenomen die ging zitten op de open kapschuur aangrenzend aan de woning en later in de kast vloog. Op 17 augustus is de Kerkuil weer gesignaleerd, maar alleen overvliegend. Bij de laatste twee gierzwaluwinventarisaties op 28 juni en 10 juli zijn alleen de Kerkuil jongen gehoord en bij de laatste vleermuisinven-

tarisatie op 13 september is geen Kerkuil waargenomen (figuur 7 en tabel 5 op de volgende pagina).

Foto 9: Kerkuilkast in de vrijstaande open kapschuur

Figuur 6: Locaties van vaste voorplantingsplaats (rode stip) en vaste rustplaats (blauwe stip) van de Kerkuil

Foto 10: Braakballen en uitwerpselen van de kerkuil in de aangrenzende schuur

Foto 11: Krijtsporen in de opening van de aangrenzende schuur

Figuur 7: Vliegroutes kerkuilen tijdens de veldbezoeken (rode lijnen)

Tabel 5: Overzicht waargenomen kerkuilen in het plangebied

Datum	Waargenomen aantallen en gedrag
20-06-2017	1 Kerkuil overvliegend, vanuit zuidelijke richting om de vrijstaande schuur heen, kerkuil jongen gehoord in kast
28-06-2017	Kerkuil jongen gehoord in kast
10-07-2017	Kerkuil jongen gehoord in kast
12-07-2017	1 Kerkuil op dakgoot en in kast
17-08-2017	1 Kerkuil passerend aan de zuidkant van de woning
13-09-2017	-

Huismus

Tijdens het veldbezoek voor de quickscan op 20 juni 2017 is de bebouwing binnen het plangebied niet geschikt bevonden voor de Huismus, door het ontbreken van geschikte ruimtes onder de dakpannen. Ook de aanwezigheid van het paartje kerkuilen maakt het plangebied onaantrekkelijk voor de Huismus als verblijfplaats. Het voedsel van de Kerkuil bestaat hoofdzakelijk uit muizen, maar ook 2% uit vogels. Deze 2% zijn hoofdzakelijk spreeuwen en huismussen (Jong, 2013). Ook zijn tijdens alle veldbezoeken geen huismussen in het plangebied waargenomen. Dus aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van de Huismus kan daarom met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Gierzwaluw

Wel is de woning geschikt bevonden voor de Gierzwaluw, door aanwezigheid van geschikte ruimtes onder de dakpannen aan de westzijde van de woning die voor de Gierzwaluw kunnen dienen als broedlocatie. Om deze redenen kan aanwezigheid van de Gierzwaluw in het plangebied niet uitgesloten worden en was aanvullend onderzoek naar deze soort nodig.

Tijdens het aanvullende onderzoek zijn geen waarnemingen gedaan van de Gierzwaluw binnen het plangebied. Ook zijn er geen sporen van deze soort aangetroffen. Wel zijn er buiten het plangebied gierzwaluwen waargenomen. Op 28 juni zijn drie gierzwaluwen op grote hoogte overvliegend waargenomen. Op de andere twee data (20 juni en 10 juli) zijn geen gierzwaluwen waargenomen. Tussen de eerste twee gierzwaluwinventarisaties zat minder dan tien dagen. Omdat tijdens de inventarisaties geen gierzwaluwen zijn aangetroffen die op enige manier binding hadden met het plangebied, heeft dit echter de uitkomsten van het onderzoek niet beïnvloedt. Tabel 4 geeft een overzicht van de waarnemingen per veldbezoek. Op basis van deze bevindingen kan gesteld worden dat er geen vaste verblijfplaatsen van de Gierzwaluw aanwezig zijn in het plangebied.

Tabel 4: Overzicht waarnemingen van de Gierzwaluw in het plangebied

Datum	Soorten	Aantallen en waarnemingen
20-06-2017	Gierzwaluw	-
28-06-2017	Gierzwaluw	3 individuen, alleen op grote hoogte overvliegend (buiten plangebied)
10-07-2017	Gierzwaluw	-

Overige vogelsoorten

Andere vaste verblijfplaatsen van vogels of aanwijzingen dat het plangebied in gebruik is door een andere vogel dan de Kerkuil zijn niet gevonden. Ook zijn er geen andere nesten van vogels aangetroffen binnen het plangebied. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van andere vogels dan de Kerkuil kan daarom met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Grondgebonden zoogdieren

Op basis van de habitateisen van de Steenmarter is het plangebied geschikt voor deze soort, aangezien deze soort in vrijwel alle biotopen voorkomt. De Steenmarter laat verschillende sporen achter (prooiresten, latrines, pootafdrukken). Echter zijn binnen het plangebied (en in de bebouwing), ondanks intensief onderzoek tijdens de veldbezoeken, geen sporen van de beschermde Steenmarter aangetroffen of waarnemingen van de soort gedaan. Om deze redenen kan de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van de Steenmarter binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Wel zou deze soort het plangebied af en toe kunnen passeren/doorkruisen.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten waargenomen. Beschermde vaatplanten die ten tijde van het veldbezoek niet zichtbaar waren, worden op basis van de voedselrijke omstandigheden binnen het plangebied ook niet verwacht. Om deze redenen kan de aanwezigheid van beschermde vaatplanten binnen het plangebied met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen en/of belangrijke onderdelen van vliegroutes van vleermuizen aangetroffen. Uit het onderzoek blijkt dat het plangebied wel door vleermuizen gebruikt wordt om te foerageren. De aantallen vleermuizen die waargenomen zijn, zijn echter laag en in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve en geschikte foerageergebieden aanwezig.

Om deze redenen zullen er, ten aanzien van vleermuizen, geen overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij de voorgenomen plannen en zijn geen ontheffing of maatregelen nodig. Wel wordt aangeraden om in de nieuwe situatie zo min mogelijk verlichting te gebruiken of om maatregelen te nemen waardoor (licht)verstoring van de dieren zoveel mogelijk voorkomen wordt. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van amberkleurige verlichting en lichtbronnen die naar beneden gericht zijn.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Kerkuil

Binnen het plangebied zijn een voortplantingsplaats en een vaste rustplaats aangetroffen van de Kerkuil. De Kerkuil is een vogelsoort waarvan de verblijfplaats jaarrond beschermd wordt door de Wet natuurbescherming. Ook de functionele leefomgeving valt onder bescherming van deze wet. Als gevolg van de voorgenomen plannen, zullen negatieve effecten op de Kerkuil plaatsvinden, hetgeen tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming leidt. Om overtreding te voorkomen dienen er mitigerende maatregelen genomen te worden en dient er een positieve afwijzing aangevraagd te worden. Dit is inmiddels al in procedure.

Huismus

Het plangebied is niet geschikt voor de Huismus. Ook zijn er geen individuen of sporen aangetroffen van deze vogelsoort. Daarnaast maakt het plangebied geen essentieel deel uit van de functionele leefomgeving van deze vogelsoort. Ten aanzien van deze soort bestaan er daarom, naast de zorgplicht, geen verdere verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming.

Gierzwaluw

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van de Gierzwaluw aangetroffen. Daarnaast maakt het plangebied geen essentieel deel uit van de functionele leefomgeving van deze vogelsoort. Ten aanzien

van deze vogelsoort bestaan er daarom geen verdere maatregelen en/of is een onthef-
ting vanuit de Wet natuurbescherming niet nodig.

Overige vogelsoorten

Om nadelige gevolgen voor overige broedende vogels te voorkomen als gevolg van verstoring, wordt aangeraden om de werkzaamheden buiten de broedperiode van vogels (globaal van half maart t/m half juli)* uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is, dient voorafgaand door een ecologisch deskundige bepaald te worden of er sprake is van broedgevallen en nadelige gevolgen op deze broedgevallen door de uit te voeren werkzaamheden. Wanneer er broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden worden vastgesteld en er sprake zal zijn van verstoring met een wezenlijke invloed, kunnen de werkzaamheden pas verdergaan wanneer de jonge vogels het nest hebben verlaten. Of dit aan de orde is, kan pas vastgesteld worden na een nieuwe inspectie vlak voorafgaand aan de werkzaamheden en wanneer de planning van de werkzaamheden bekend is.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is geen essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van de Steenmarter. Nadelige effecten op deze soort als gevolg van de voorgenomen plannen zijn daarom niet aan de orde, waardoor er, anders dan de algemene zorgplicht, geen sprake is van verdere verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming.

Vaatplanten

Er zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen binnen het plangebied. Vanwege de voedselrijke omstandigheden binnen het plangebied worden deze ook niet verwacht. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom, anders dan de algemene zorgplicht, geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.

** Voor het broedseizoen wordt in de Wet natuurbescherming geen standaardperiode gehanteerd. Onder andere afhankelijk van de vogelsoort en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn.*

Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;

- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;

Tijdens de bouwfase moet daarnaast rekening gehouden worden met de kans op vestiging door (beschermde) pionierssoorten, zoals de Rugstreeppad, de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en de Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen worden getroffen:

- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;
- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Plaatsing van vlaggetjes kan het terrein minder aantrekkelijk maken. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat eieren uitgekomen zijn;
- Het ontstaan van poeltjes of plassen op het bouwterrein in het zomerhalfjaar (vanaf april) wordt voorkomen, zodat er geen geschikt voortplantingswater voor de Rugstreeppad aanwezig is.

Referenties

Bij12 (2017) *Kennisdocument Gierzwaluw*. Beschikbaar op het World Wide Web:
<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

Database NWC

Jong, J. de, 2013. *De kerkuil, handleiding voor beschermers*. Beschikbaar op het World Wide Web via
http://www.kerkuil.com/content/17825/download/clnt/42928_Handleiding_Kerkuilen.pdf

Ravon.nl

Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (2014) *Soortenstandaard Gierzwaluw *Apus apus**. Ministerie van Economische zaken,. Beschikbaar op het World Wide Web via:
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/01/Soortenstandaard%20Gierzwaluw.pdf>

Sovon.nl

Telmee.nl

Vlindernet.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën <u>Habitatrichtlijn</u> Boomkikker Geelbuikvuurpad Heikikker Kamsalamander Knoflookpad Poelkikker Rugstreeppad Vroedmeesterpad <u>Overige soorten</u> Alpenwatersalamander Bruine kikker Gewone pad Kleine watersalamander Meerkikker Middelste groene kikker/bastaard kikker Vinpootsalamander Vuursalamander Vissen <u>Habitatrichtlijn</u> Houting Steur <u>Overige soorten</u> Beekdonderpad Beekprik Elrits Gestippelde alver Grote modderkruiper Kwabaal Zeezoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bruinvis	Bultrug Butskop Dwergpotvis Gestreepte dolfin Dwergvinvis Gewone dolfin Gewone spitsdolfijn Gewone vinvis Griend Grijze dolfin Kleine zwaardwalvis Narwal Noordse vinvis Orca Potvis Spitsdolfijn van gray Tuimelaar Walrus Witflankdolfijn Witsnuitdolfijn Witte dolfin Vleermuizen <u>Habitatrichtlijn</u> Baardvleermuis Bechsteins vleermuis Bosvleermuis Brandts vleermuis Franjestaart Gewone dwergvleermuis Gewone grootoorvleermuis Grijze grootoorvleermuis Grote hoefijzerneus Grote rosse vleermuis Ingekorven vleermuis	Kleine dwergvleermuis Kleine hoefijzerneus Laatvlieger Meervleermuis Mopsvleermuis Noordse vleermuis Rosse vleermuis Ruige dwergvleermuis Tweekleurige vleermuis Vale vleermuis Watervleermuis Landzoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bever Hamster Hazelmuis Lynx Noordse woelmuis Otter Wilde kat Wolf <u>Overige soorten</u> Aardmuis Boommarter Bosmuis Bunzing Damhert Das Dwergmuis Dwergspitsmuis Edelhert Eekhoorn Egel Eikelmuis Gewone bosspitsmuis	Gewone zeehond Grijze zeehond Grote bosmuis Haas Hermelijn Huisspitsmuis Konijn Molmuis Ondergrondse woelmuis Ree Rosse woelmuis Steenmarter Tweekleurige bosspitsmuis Veldmuis Veldspitsmuis Vos Waterspitsmuis Wezel Wild zwijn Woelrat Kreeftachtigen <u>Overige soorten</u> Europese rivierkreeft Weekdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bataafse stroommossel Platte schijfhoren
--	---	--	---

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel

schorpioenmos

Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren

Groensteel

Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende

waterweegbree

Groenknolorchis

Kruipend

moerasscherm

Liggende raket

Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem

Akkerdoornzaad

Akkerogentroost

Beklierde

ogentroost

Berggamander

Bergnachtorchis

Blauw guichelheil

Bokkenorchis

Bosboterbloem

Bosdravik

Brave hendrik

Brede wolfsmelk

Breed wollegras

Bruinrode

wespenorchis

Dennenorchis

Dreps

Echte gamander

Franjgentiaan

Geelgroene

wespenorchis

Geplooid

vrouwenmantel

Getande veldsla

Gevlekt

zonneroosje

Glad biggenkruid

Gladde zegge

Groene nachtorchis

Groot spiegelklokje

Grote bosaardbei

Grote

leeuwenklauw

Honingorchis

Kalkboterbloem

Kalketrip

Karthuizeranjer

Karwijselie

Kleine ereprijs

Kleine schorseneer

Kleine wolfsmelk

Kluwenklokje

Knollathyrus

Knolspirea

Korensla

Kranskarwij

Kruiptijm

Lange zonnedaauw

Liggende ereprijs

Moerasgamander

Muurbloem

Naakte lathyrus

Naaldenkervel

Pijlscheefkelk

Roggelelie

Rood

peperboompje

Rozenkransje

Ruw pazelzaad

Scherpkruid

Schubzegge

Smalle raai

Spits havikskruid

Steenbraam

Stijve wolfsmelk

Stofzaad

Tengere distel

Tengere veldmuur

Trosgamander

Veenbloembies

Vliegenorchis

Vroege ereprijs

Wilde averuit

Wilde ridderspoor

Wilde weit

Wolfskers

Zandwolfsmelk

Zinkviooltje

Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder

Boszandoog

Donker

pimpernelblauwtje

Grote vuurvlinder

Moerasparelmoer-
vlinder

Pimpernelblauwtje

Tijmblauwtje

Zilverstreephooi-
beestjeOverige soorten

Aardbeivlinder

Bosparelmoer-
vlinder

Bruin dikkopje

Bruine eikenpage

Duinparelmoer-
vlinder

Gentiaanblauwtje

Grote

parelmoervlinder

Grote vos

Grote

weerschijnvlinder

lepenpage

Kleine heivlinder

Kleine

ijsvogelvlinder

Kommavlinder

Sleedoornpage

Spiegeldikkopje

Veenbesblauwtje

Veenbesparel-
moervlinder

Veenhooibeestje

Veldparelmoer-
vlinder

Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijnTeunisbloempijl-
staart**Haften**Habitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel

Gaffellibel

Gevlekte

witsnuitlibel

Groene

glazenmaker

Mercurwaterjuffer

Noordse

winterjuffer

Oostelijke

witsnuitlibel

Rivierrombout

Sierlijke

witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout

Bosbeekjuffer

Donkere

waterjuffer

Gevlekte glanslibel

Gewone bronlibel

Hoogveenglanslibel

Kempense

heidlibel

Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede

geelrandwaterroof-
kever

Gestreepte

waterroofkever

Juchtleerkever

Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad

Gladde slang

Kemp's

zeeschildpad

Lederschildpad

Muurhagedis

Soepschildpad

Zandhagedis

Overige soorten

Adder

Hazelworm

Levendbarende

hagedis

Ringslang

Bijlage 2: Vrijgestelde soorten provincie Gelderland

De verboden als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden voor de vrijgestelde soorten niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Amfibieën

Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/Bastaard kikker

Zoogdieren-landzoogdieren

Aardmuis
Bosmuis
Bunzing
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 4: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten en vogelsoorten waarvan categorisatie gewenst is:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>